

План реформ вищої освіти в Україні до 2020 р.

13 грудня 2017 р.

Євген Ніколаєв

Нова логіка роботи уряду України (початок впровадження – з 2017 р.)

Якщо якийсь напрям роботи відсутній у стратегічному плані Уряду (міністерства), він не фінансується. Якщо напрям не фінансується, він не виконується. Стратегічні плани уряду України є трирічними.

План пріоритетних дій Уряду на 2017 рік

У сфері вищої освіти передбачено:

- розроблення концепції реформи фінансування ВО (*формально певна концепція запропонована*)
- розроблення стандартів вищої освіти (120 рівня бакалавра та 80 рівня магістра) (*частково виконано*)
- забезпечення функціонування Національного репозитарію академічних текстів (*не виконано*)
- забезпечення вільного і безоплатного доступу до академічних текстів в установленому порядку (*не виконано*)

Джерело: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 р. № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік». — <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>.

Середньостроковий план дій Уряду до 2020 р.

У сфері вищої освіти передбачено (1):

- розроблення та затвердження стандартів вищої освіти (125 рівня бакалавра, 127 рівня магістра, 117 PhD-рівня),
- створення відкритого реєстру ВНЗ,
- підвищення на 5+ позицій рейтингових показників якості менеджмент-освіти за результатами Глобального індексу конкурентоспроможності WEF,
- подання заявки на включення НАЗЯВО до Європейського реєстру агентств забезпечення якості вищої освіти

Джерело: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 р. № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік». — <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>.

Середньостроковий план дій Уряду до 2020 р.

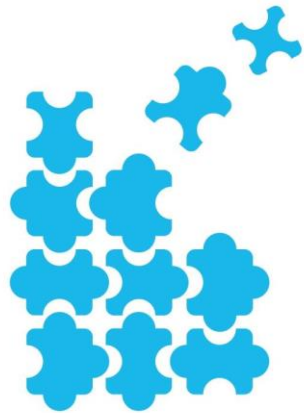
У сфері вищої освіти передбачено (2):

- створення нових освітніх програм відповідно до нових стандартів вищої освіти,
- підвищення рівня та оптимізація результатів наукової та академічної діяльності,
- підтримка процесу ствердження академічної доброчесності у вищих навчальних закладах та наукових установах, –

що відповідає цілям Угоди про асоціацію з ЄС.

Джерело: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 р. № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік». — <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>.

Впровадження нової системи забезпечення якості ВО

EUROPEAN
Higher Education Area

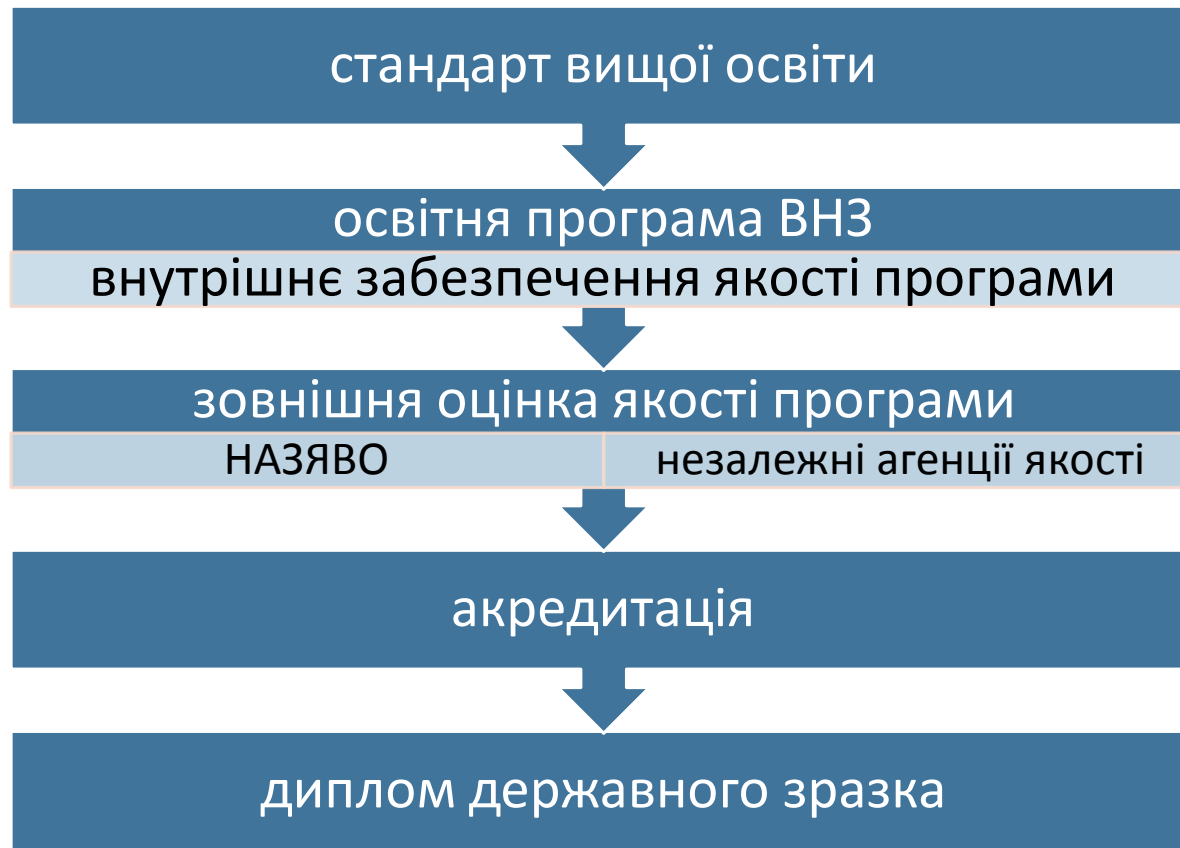
Одна з основних поточних цілей реформи. Зобов'язання України за Угодою про асоціацію із ЄС.

Нова система має відповідати «Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)».

Впровадження нової системи забезпечення якості ВО

- Передбачене законом «Про вищу освіту» (розділ V).
- Основа нової філософії якості – нові процедури **внутрішнього** забезпечення якості освіти у ВНЗ.

Загальна логіка забезпечення якості вищої освіти

Розробка і затвердження стандартів вищої освіти

- у розробці більшості стандартів ВО не беруть участь представники роботодавців чи бізнес-асоціацій
- тексти частини розроблених стандартів ВО доступні зі [сторінки на сайті МОН](#)
- стандарти перед затвердженням має погодити НАЗЯВО, яке не працює
- все, що не визначене у стандарті, ВНЗ вирішує самостійно
- **проблема:** стандарти (їх проекти) породжують зайву паперову роботу, мало впливають на зміну чинних освітніх програм

Окремі вимоги до внутрішнього забезпечення якості

- оприлюднення політики забезпечення якості
- чесні і прозорі процедури надання освітніх послуг, оцінювання, розгляду скарг студентів
- наявність належного фінансування освітньої діяльності та необхідних студентам ресурсів
- моніторинг і періодичний перегляд програм щодо їх відповідності потребам студентів і суспільства

Джерело: ESG.

Дві можливі логіки акредитації освітньої програми

Галузева експертна рада
НАЗЯВО здійснює перевірку
ВНЗ (освітньої програми)

НАЗЯВО акредитує програму

Детальніше: Панич О. Якою буде
реформа акредитації у вищій освіті?
Освітня політика. 23.08.2017 р.
[http://education-ua.org/ua/articles/1029-
yakoyu-bude-reforma-akreditatsiji-u-vishchij-
osviti](http://education-ua.org/ua/articles/1029-yakoyu-bude-reforma-akreditatsiji-u-vishchij-osviti)

НАЗЯВО акредитує незалежну
агенцію забезпечення якості
вищої освіти

Незалежна агенція консультує
ВНЗ, надає висновок про
акредитацію

Висновок акредитованої
незалежної агенції є
державною акредитацією

Диплом державного зразка як проблема

- підставою для видачі диплома державного зразка закон визначає акредитацію освітньої програми
- отже, не можна не акредитуватися
- відповідно, «Акредитація у сьогоdnішньому вигляді [контролю, а не консультування] є каральним інструментом» (Володимир Бахрушин)
- дипломи, видані різними університетами, мають однаковий офіційний статус

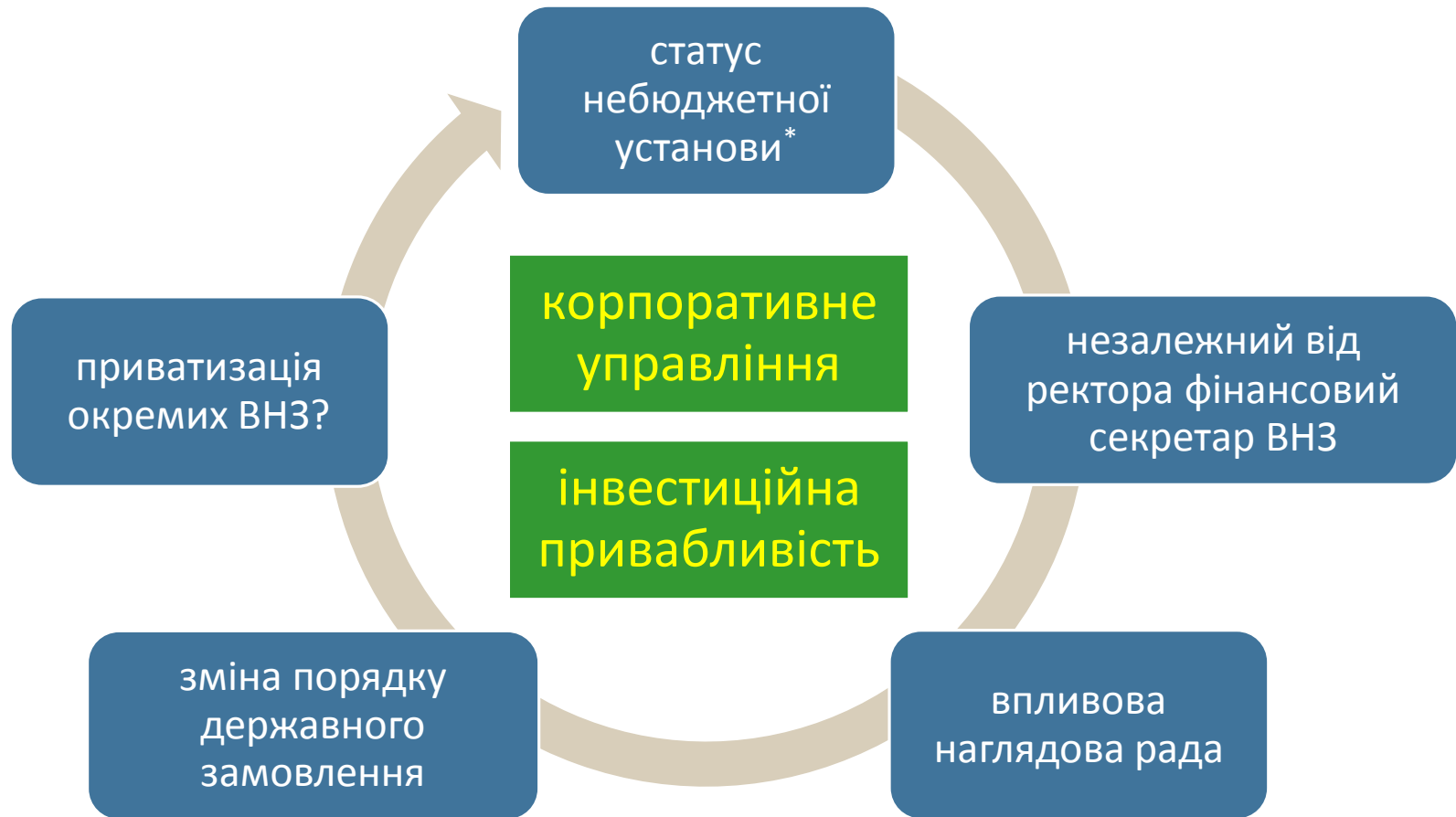
Ризики (не)діяльності НАЗЯВО

- необхідний повноцінний запуск НАЗЯВО:
 - погодження стандартів вищої освіти;
 - проведення акредитації освітніх програм;
- запуск НАЗЯВО блокується вже більше трьох років, оскільки НАЗЯВО має перебрати на себе деякі потенційно привабливі з точки зору корупційної ренти повноваження МОН (вищезазначене + контроль за дисертаціями);
- новий порядок формування складу НАЗЯВО узалежнює його від міністра освіти і науки;
- монополізація НАЗЯВО зовнішнього оцінювання якості ВО → корупція, успішна акредитація освітніх програм неналежної якості;
- відсутність незалежних українських агенцій забезпечення якості ВО і передумов їх створення

Інші ризики нової системи забезпечення якості

- імітація впровадження систем якості (на багатьох українських програмах вищої освіти забезпечити справді високу якість освіти неможливо);
- несприйняття стейкхолдерами необхідних елементів нової системи забезпечення якості ВО (компетентнісний підхід, участь студентів у зовнішній оцінці якості ВО, публічність програм і процедур забезпечення якості...);
- на сьогодні створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, що відповідає ESG, розпочате у мізерній кількості ВНЗ України;
- брак ресурсів для якісної освіти
- неналежний рівень підготовки і відсутність мотивації у абітурієнтів

Розробка нової системи управління і фінансування ВНЗ

* Державні ВНЗ у вересні 2017 р. одержали право працювати як небюджетні установи, але його реалізація потребує додаткових змін законодавства.

Проект змін до Закону України «Про вищу освіту»

У вересні 2017 р. на базі Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти утворена робоча група з розробки законопроекту «Про внесення змін до Закону України „Про вищу освіту“»

Ключові пропозиції першого драфту законопроекту (1)

Управління у ВНЗ:

- посилити повноваження Наглядової ради
- ввести інститут фінансового секретара (директора, канцлера)
- керівник ВНЗ, його заступники, фінансовий секретар, керівники факультетів (інститутів) не можуть очолювати вчену раду
- рішення вченої ради не потребують введення в дію рішенням керівника ВНЗ

Ключові пропозиції першого драфту законопроекту (2)

Академічна, фінансова автономія:

- скасувати поняття «диплом про вищу освіту державного зразка»
- для регульованих спеціальностей – професійна сертифікація
- повноваження з присвоєння вчених звань передати ВНЗ та науковим інститутам
- доплати за науковий ступінь і вчене звання не гарантуються державою
- обмеження демпінгу (індикативні ціни: затвердження урядом нижньої межі вартості контракту в межах спеціальності)
- питома нового механізму на заміну державному замовленню законопроект не містить, замість цього – корегування деталей чинного механізму

Ключові пропозиції першого драфту законопроекту (3)

- захисти дисертацій проводити тільки у «разових» спеціалізованих вчених радах
- прибрати норму, згідно з якою перелік наукових фахових видань затверджується МОН
- до учасників розробки стандартів вищої освіти обов'язково включати представників роботодавців, у тому числі їх галузевих організацій, фахових громадських об'єднань та/або професійних асоціацій
- створити Національне об'єднання студентів

Ключові пропозиції першого драфту законопроекту (4)

- статус «національного» або «дослідницького» ВНЗ зробити почесним, не надавати його носіям додаткових переваг
- не менше половини претендентів на посаду науково-педагогічного працівника (крім асистентів) – випускники інших ВНЗ
- кожен претендент на посаду науково-педагогічного працівника (крім асистентів) має прочитати публічну лекцію
- максимальний обсяг аудиторної роботи = 280 годин на рік; зберігається загальне навчальне навантаження до 600 годин/рік

Що ще потребує змін у законодавстві

- правила вступу до ВНЗ
- регульовані професії
- спрощені та прискорені процедури позбавлення наукових ступенів за плагіат
- баланс повноважень та відповідальності власника, засновника, органів управління державних та комунальних ВНЗ
- порядок об'єднання, приватизації окремих ВНЗ
- нова система державного фінансування вищої освіти